

OBSAH

Slovo úvodem	7
Poznámka pro uživatele učebnice	8

I. RANÝ STŘEDOVĚK

1. Na troskách antického světa.	9
Barbaři a římské dědictví	9
Křesťanství a římská církev na počátku středověku	10
Barbarizace západní Evropy	11
2. Evropský Západ a Východ.	12
Francká říše	12
Byzantská říše	15
3. Slované v temných staletích	17
Život starých Slovanů	18
Sámova říše	18
Velkomoravská říše	18
4. Křesťanská Evropa v zápase s Araby a Vikingy	20
Arabové a jejich náboženství	20
Vikingové a jejich výboje	22
5. Vznik států východních a jižních Slovanů.	24
Kyjevská Rus	24
Slovanské státy na Balkánském poloostrově	25
6. Počátky Anglie, Francie a Svaté říše římské	25
Vznik Anglie.	25
Dějinné počátky Francie.	26
Zrod Svaté říše římské.	26
7. Počátky českého státu	28
První Přemyslovci	28
Křesťanství a církev v přemyslovských Čechách	29
Český stát v 11. století.	30
8. Vznik polského a uherského státu	31
Počátky polských dějin	31
Raněstředověký uherský stát.	32
9. Vzdělanost a umění v raněstředověké Evropě.	33
Mnišství, kláštery a církevní školy	33
Románské umění.	35

II. VRCHOLNÝ STŘEDOVĚK

1. Změny v zemědělství a vesnická kolonizace	38
Novinky v zemědělství	38
Vesnická kolonizace	40
2. Rozvoj měst	41
Příčiny rozvoje měst	41

Městská kolonizace	41
Města a jejich výsady	43
Život ve městě	44
Městská společnost	45
Dálkový obchod ve vrcholném středověku	46
3. Nároky na vzdělání	47
Vznik vysokých škol.	47
Nižší školství	48
4. Společnost vrcholného středověku.	48
Učení o trojím lidu.	48
Uspořádání společnosti	49
Postavení Židů	50
Rozpory ve společnosti	51
5. Křížové výpravy	52
Počátky zápasu s islámem	52
Křížácké výpravy do Svaté země	52
Význam křížáckých tažení pro styky mezi muslimy a křesťany	54
Křížové výpravy na evropském kontinentě	55
6. Rytířská kultura a umění vrcholného středověku	55
Kdo byl středověký rytíř?	55
Dvorská-rytířská kultura.	57
Gotické umění v Evropě.	58
7. Vývoj států na západě Evropy a tatarské nebezpečí na východě	59
Francie v zápase s Anglií	59
Svatá říše římská.	60
Tatarské výboje	60
8. Český stát ve vrcholném středověku.	61
Vzestup českého státu na konci 12. a na počátku 13. století	61
Mocenská politika posledních Přemyslovců	62
Počátky gotického umění v českých zemích	63

III. POZDNÍ STŘEDOVĚK

1. Evropa se potýká s problémy	67
Hospodářské potíže	67
Velké morové epidemie	67
Výboje osmanských Turků	69
Papežství a církev	69
2. Francie a Anglie za stoleté války	69
Příčiny soupeření mezi Francií a Anglií.	69
Stoletá válka	69
Vliv stoleté války na život ve Francii a Anglii	70
3. Lucemburkové na českém trůně	72
Jan Lucemburský	72

Vláda krále Karla v českých zemích	73
Založení pražské univerzity	73
Karlova péče o Prahu	74
Rozkvět českých zemí	75
Karel IV. a Evropa	75
Zhoršení poměrů v českých zemích za panování Václava IV.	77
Umění v českých zemích 14. a počátku 15. století.	78
4. Počátky opravného hnutí v českých zemích. . .	80
Působení Jana Husa	81
Přijímání z kalicha a poutě na hory	82
5. Husitská revoluce a její důsledky	83
Výbuch husitské revoluce	83
Husitské svazy	83
Průběh husitské revoluce	84
Výsledky husitské revoluce	86
Království dvojího lidu	87
6. Český stát za vlády Jagellonců	89
Hospodářská obnova.	89
Rybníkářství a pivovarnictví.	90
Zápas měst se šlechtou	90
Těžba stříbra	91
Stavovský stát a jagellonští panovníci.	91
Pozdněgotické umění v českém soustátí	92
7. Středovýchodní Evropa a Rusko na konci středověku	93
Uherský stát ve 14. a 15. století	93
Polsko a Litva	94
Ruské oblasti v zápase s Tatary	95

IV. POČÁTKY NOVOVĚKU

1. Renesance a humanismus	97
Itálie ve 14. století	97
Počátky humanismu	98
Co je renesance?	99
Zrod renesančního umění	99
Umění italské renesance	100
Vynález knihtisku	102
Šíření renesančního umění v Evropě.	102
Humanismus za Alpami	103
2. Zámořské objevy	104
Pád Cařihradu a pokračování osmanské expanze	104
Portugalské plavby kolem Afriky a do Indie. . . .	105
Vznik španělského státu	105
Objevení Ameriky a obeplutí světa	106
Důsledky zámořských objevů	107

V. OD POČÁTKU REFORMACE DO SKONČENÍ TŘICETILETÉ VÁLKY

1. Reformace a katolická reforma.	110
Střední Evropa pod vládou Habsburků.	110
Lutherova reformace v německých oblastech	110
Kalvínská reformace	111
Nekatolíci v českých zemích.	112
Katolická reforma	112
Evangelíci a katolíci v Evropě 16. století	113
2. Západní Evropa v 16. století	114
Španělsko a zámořské kolonie	114
Vzestup Nizozemí	115

Cenová revoluce	116
Náboženské války ve Francii.	117
Osudy ostrovní mocnosti.	117
3. Věda, vzdělanost a umění v Evropě 16. a počátku 17. století	120
Školství, vzdělanost a věda.	120
Umění manýrismu	120
4. Střední a východní Evropa v raném novověku. . . .	121
Rozpínavost osmanské říše.	121
Raněnovověký polský stát	121
Poměry v Rusku	122
5. České země v předbělohorském období	122
Vláda Ferdinanda I.	122
Česká konfese	123
Panování Rudolfa II.	124
V předvečer stavovského povstání	125
Vzdělanost, literatura a hudba v předbělohorských Čechách.	125
Výtvarné umění v českých zemích 1526-1618	126
6. Třicetiletá válka.	127
České stavovské povstání a jeho důsledky	127
Následky bitvy na Bílé hoře	128
Emigrace a rekatolizace	128
Třicetiletá válka a české země	129
Konec třicetileté války a její důsledky	130

VI. OBDOBÍ UTVÁŘENÍ NOVODOBÉ SPOLEČNOSTI

1. Anglická revoluce	133
Anglie před revolucí	133
První období revoluce	134
Anglická republika a protektorát.	135
2. Evropa ve druhé polovině 17. a na počátku 18. století	137
Počet obyvatelstva a poměry v zemědělství	137
Manufakturní a řemeslná výroba.	138
Obchod	138
Věda	138
Náboženské poměry	139
3. Západoevropské státy od skončení třicetileté války do roku 1740	139
Absolutismus a parlamentarismus	139
Mezinárodní situace po třicetileté válce	140
Absolutistická Francie jako evropská velmoc	141
Velmocenský vzestup Anglie.	143
4. Evropský sever a východ v letech 1648-1740	144
Rusko	144
Severní válka	144
Polsko.	145
5. Habsburská monarchie v zápase s Osmany a Francií.	145
Absolutismus a centralismus v podunajském soustátí	145
Válečné konflikty.	146
Vnitřní poměry	147
Země Koruny české	147
6. Barokní umění v Evropě a českých zemích	149
Evropské baroko – jeho vznik a vývoj.	149
Baroko v českých zemích	151
Kdo byl kdo (rejstřík osob)	155